

Representationens börda

av:

Nick Jones

nick.jones@bibliotek.botkyrka.se

"To represent people is to represent bodies" (Richard Dyer 1997)

Introduktion

Hösten 2001 debuterade en ung man med en novellsamling på ett av Sveriges större förlag. Under en kortare period blev denne författare väldigt omskriven i dagspressen. Jag ska i den här texten försöka berätta om några av de tankar och funderingar, som väcktes hos mig då jag följde hans framfart på tidningarnas kultursidor. Jag vill inte namnge författaren då den problematik som jag vill beröra inte på något sätt bör förknippas med honom som person. Jag vill även hävda att problematiken är symtomatisk för samhällets sätt att gestalta "annorlundaheten" eller de Andra. Den bör alltså inte heller uteslutande förknippas med tidningssidorna. Två saker måste jag dock säga om författaren: han har invandrat till Sverige och har bott i en av Stockholms multietniska förorter. Perioden då han hårdbevakades av media varade i ca 4 veckor. Jag kände honom inte då men har sedan dess haft förmånen att stifta hans bekantskap. Därför känns det bra att kunna säga att inget som återfinns i denna artikel utgör en nyhet för den berörda författaren.

Med hjälp av artikeldatabaserna Presstext och Mediearkivet har jag kunnat återvända till hösten 2001. Flertalet av texterna jag studerat är recensioner men jag har även funnit några intervjuer och en kortare reflektion kring författaren i relation till den övriga svenska bokutgivningen samma höst. Författarens namn dyker även upp i flera artiklar som berör det svenska språket och förortsslang. Jag kommer huvudsakligen att uppehålla mig vid ett längre citat från kvällstidningen Expressen men jag refererar även, på olika sätt, till artiklar från de andra tre stora dagstidningarna Aftonbladet, Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter. Detta för att illustrera hur bilden som målades upp av författarens person och hans bok var en väldigt kompakt och enahanda sådan.

En representant skapades som fick dokumentera och representera en hel konstruerad kategori av människor. Man skapade en scen åt honom med stereotyp rekvisita. En scen som han själv inte hade valt att framträda på. Väl uppe på denna scen hade han själv inte heller möjlighet att kliva ned från den. I Dagens Nyheter menade man dessutom att han var "som klippt och skuren för rollen", som han fick spela.

Jag upplevde aldrig att författaren själv sökte den uppmärksamhet som hans person erhöll och funderade under de veckor han var i "strålkastarljuset" på varför det skrevs så mycket om hans person och var han kom ifrån, varför han avkrävdes en representativitet, varför skribenterna så envetet försökte etikettera honom, varför det skrevs så lite om själva boken och varför just de två texter, av sammanlagt sex, i novellsamlingen som använde sig av förortsslang ständigt lyftes fram. I den här texten återvänder jag till dessa funderingar och försöker gräva lite mer och lite djupare än för två år sedan.

Innan jag börjar gräva

Det gör ont att bli fixerad, objektifierad och missrepresenterad. Jag vill därför använda bell hooks erinran om vikten av att minnas och uppmärksamma smärta för att motivera varför jag skriver den här texten. Jag tror som hon, att sant motstånd måste börja med att vi konfronterar smärta i den levda vardagen. Detta motstånd eller en vilja att åstadkomma förändring kan ha sin utgångspunkt dels i den egna upplevelsen av smärta, men även i den smärta som en medmänniska utsätts för. Smärta kan, då den konfronteras, fungera som katalysator i arbetet för att åstadkomma förändringar. (hooks 1990) Jag skriver denna text då jag vill delta i ett samtal som ska leda till förändring.

Media

En grundsyn i denna text är att media deltar i ett kulturellt och nationellt identitetsskapande. Gränserna mellan oss och de Andra, mellan gott och ont, normalt och onormalt fastställs i ett komplext flöde av berättelser och bilder. Massmedia är givetvis inte ensamma om att stämpla och kategorisera människor, men har ett mycket stort ansvar och inflytande. Mycket av det vi vet om omvärlden vet vi just

genom media. Medierna är därmed väldigt betydande i hur människan ser på och genererar kunskap om sin omvärld.

Inte uttalad men universell

Kolonisatörernas kultur påstods vara universell, något som de koloniserade skulle ta till sig. Kolonistören hade en längtan efter en reformerad igenkännlig Andre. Men i detta ligger en svårighet då man samtidigt inte fullt ut kunde ge denna Andre tillträde till en universalism med dess universella mänskliga rättigheter. Med Homi K. Bhabhas ord, "*colonial mimicry is the desire for a reformed, recognizable Other, as a subject of a difference that is almost the same, but not quite*". Det förhållande som Bhabha begreppsliggör illustreras väl av gränsdragningarna kring och fixeringen av Invandraren. Det problematiska med gemenskaper är att alla inte kan ingå. De måste avgränsas utåt, det måste finnas lösenord som inte kan vara åtkomliga för alla. (Bhabha 2002) Och det finns lösenord för att upptas i Svenskheten. Men lösenorden är flytande och anpassas allt eftersom. Lösenordens stränghet och form kan skifta men de är skraddarsydda för att hålla Invandraren utom räckhåll. Invandraren får bli nästan densamma men ändå inte riktigt. "*Svenskheten' är här någonting bortom summan av alla tänkbara lösenord, en fantasi om någonting annat, vars gåtfulla och undflyende karaktär exkluderar den ansökande på ett mycket subtilt sätt*" (Azar 2001). Invandrare är en livstidsdom. Det är något man är och förblir, då det man vandrar emot förskjuts i samma takt som Invandraren närmar sig. Detta medför även att gränserna eller skillnaderna aldrig kan ges entydiga namn, aldrig kan slutgiltigt fastställas.

Skapa mening

Oförmåga att uppfatta och godta olikhet på jämställd basis ses ofta som grundbulten i den koloniala tanketraditionen. Att människor kategoriserar med hjälp av exempelvis kön, ålder och ursprung är inte per nödvändighet ett problem. Problem uppstår då kategorierna hierarkiseras i social över- och underordning, i privilegierade/dominerande och dominerade. Det är hierarkiseringen och fixeringen av olikheter som är så problematisk. Enligt filosofen Jaques Derrida ges de tecken och ord som utgör språket mening genom kontraster och skillnader. Språket är strukturerat kring binära oppositioner: man/kvinna, vit/svart, Svensk/Invandrare,

normal/onormal osv. Det är skillnaderna som alstrar betydelser. Utan oppositionen onormal skulle begreppet normal bli betydelselöst. De binära relationerna är inte symmetriska och är således verksamma i skapandet och upprätthållandet i sociala hierarkier.

Man skapar ett Vi och ett De. Ett Vi och ett de Andra. Då man förhåller sig kritiskt till dessa kategorier så inser man att olikheter bara kan uppfattas vid direkt jämförelse. De fasta fixerade kategorierna finns inte, eller med Frantz Fanons ord "*Negern finns inte. Inte mer än den vite*". Den vithyade är lika speciell som den svarthyade. Då man ser olikheten som en relation så blir dess betydelse beroende av sammanhanget. Olikheten mellan grupper är därför helt beroende av vilka grupper man jämför, de syften man har och vilka utgångspunkter man gör jämförelsen utifrån. De föreställningar som vi upprättar och reproducerar om ett De har aldrig i någon egentlig mening med ett Dem att göra utan det handlar om att dölja olikheter, kitta samman och värna om den sköra föreställning som ett Vi utgör. Detta resonemang kan liknas vid det Toni Morrison för i sin studie *Mörkt spel*.

Afrikanism är det medium varigenom det amerikanska jaget känner att det inte är förslavat utan fritt, inte fränstötande utan åtråvärt, inte hjälplöst utan erkänt och starkt, inte historielöst utan historiskt, inte fördömt utan oskyldigt, inte en blind slump i utvecklingen utan en fortskridande fullbordan av ödet. (Morrison 1993)

Måttstocken

Det är de privilegierade/dominerande grupperna i ett samhälle som upprättar och utgör den måttstock som allt och alla ska mätas med. Grunden till denna måttstock finns givetvis i en kulturellt och historiskt specifik situation, även om de normer den ger företräde till i förhållande till ras, kön, religion och sexuell läggning ofta speglas som fullkomligt neutrala och universella. Men då detta inte överensstämmer med verkligheten och då det finns faktiska olikheter så kommer det att finnas grupper och individer i samhället som kommer att ha väldigt svårt att leva upp till de dominerande gruppernas krav, förväntningar och normer. Föreställningen om en allmängiltig universell mänsklighet gör det möjligt att ignorera att den privilegierade gruppen också är en social grupp bland flera. Med andra ord: genom att göra sig blind för den egna partikulariteten kan man upprätthålla en kulturell dominans.

Omslutning & Stigma

Etnologen Oscar Pripp har använt sig av begreppet omslutning för att beskriva en process där en konstruerad kategori människor - exempelvis Invandrare - utsätts för ett så stort samhälleligt intresse att individer tillskrivs kollektiva egenskaper. Dessa egenskaper kan de inte välja bort i mötet med andra personer, vilket leder till att deras identitet, valfrihet och handlingsutrymme reduceras. De blir ett slags företrädare - en representant. En människa omsluts och därför begränsas möjligheten att handla som subjekt. De utsätts för en smärtsam objektifiering, som essentialiserar, naturaliserar och fixerar. (Pripp 2002) Konsekvenserna av denna omslutning är med andra ord ytterst reella och kännbara. Då man stämplas som Invandrare, oavsett om man har invandrat eller är född i Sverige, etiketteras man med en kategoritillhörighet som kan förpassa en person till annorlundahet, utanförskap och tyvärr även ett andragradens medborgarskap.

Man skulle kunna beskriva denna omslutning som en del i en stigmatiseringsprocess. Termen betecknar kroppsliga tecken som påvisade någonting ovanligt eller nedsättande i en persons moraliska status. Erving Goffman har vidareutvecklat termen stigmas betydelse. Jag vill hävda att begreppet Invandrare har blivit ett stigma. Goffman menar att de som kan motsvara samhällets förväntningar därmed också innefattas i Vi-gemenskapen som de Normala. Den person som på ett icke önskvärt sätt avviker från förväntningarna utesluts samtidigt som man bortser från andra egenskaper som skulle motivera att individen innefattas i gemenskapen. Rent definitionsmässigt, hävdar Goffman, tror vi, de Normala, att den person som är behäftad med ett stigma inte är fullt mänsklig. (Goffman 2001) Utifrån denna förståelse vidtas skilda diskriminerande åtgärder som ytterst effektivt, ofta oavsiktligt, i stor utsträckning begränsar den stigmatiserades livsmöjligheter. Sociologen Loïc Wacquant talar om "territoriell stigmatisering", vilket innebär att invånarna i ett stigmatiserat område är dömda att varje dag påminnas om att de bor i ett område där förlorarna, de misslyckade och de oönskade bor. Detta kan på ett negativt sätt bestämma och begränsa lokalbefolkningens självuppfattning och livschanser. (Wacquant 1996)

Då gräver vi.....

I den nämnda recensionen i Expressen omnämns författaren redan i rubriken som en person som "ger 'de nya svenskarna' ett litterärt ansikte". Och sedan inleds recensionen:

Till det yttre diskret som en tunn och inbunden centrallyriker smyger [NAMN] idag in på den svenska parnassen och intar den plats som länge har varit reserverad för honom. Eller för någon som han [...] debutanten från stockholmsförorten [...] är nämligen svaret på de rop som länge ekat ohörda på de vindpinade torget mellan tunnelbanestationer och hyreskaserner i de invandratäta storstadsförorterna: en litterärt fullfjädrad representant för "de nya svenskarna", "andra generationens invandrare.

Journalisten rör sig med så grovhuggna schabloner och kategorier att jag upplever det svårt att förstå vad som egentligen avses. Vem är det exempelvis som ropar? Var har han egentligen tagit sig in? Är det texterna i boken som representerar "de nya svenskarna"? Är det författaren som "bara" genom aktiviteten att skriva och publicera sig representerar "de nya svenskarna"? Ja, ni förstår kanske vad jag menar. Det jag kan göra är dock att utifrån de större mer övergripande dragen försöka tolka varför journalisten och många med honom skrev på detta vis.

Författaren får alltså, med sin person och/eller sin bok, representera "de nya svenskarna", eller Invandraren om man så vill, och inte nog med det, han representera även "andra generationens invandrare". Utsträckningen på den representativitet som avkrävs författaren är omänskligt stor. Hur kan det bli så här fel? Författaren får bära stigmat Invandrare. Invandraren har en underordnad ställning i det svenska samhället. Ju mer makt en person eller grupp har i samhället, och ju mer makt och ju större möjligheter gruppen/person har att skapa och utforma olika representationer, desto mindre ställs det krav på den att vara representativ. Om bara en röst tilldelas "rätten att tala" kommer den rösten av majoritetskulturen att uppfattas som att den talar för de många som har uteslutits eller marginaliserats bort från tillgången till representationsmedlen. En historiskt specifik struktur av representationer, en representationsregim, kan sägas vara en struktur som har samma referenspunkter, delar samma stil, stödjer samma normer och strategier. Och delar samma "sanningar". Dessa "sanningar" och "representationer" kan inte existera utanför makten. Varje samhälle har sin sannings- och representationsregim. Innanför dessa regimer förnekas det marginaliserade subjektet dess individuella subjektivitet. Eftersom det ställs upp som språkrör, som buktalare för en hel samhällskategori som

då dessutom "typifieras" av den som tillskrivs rollen som representant. Erkännandet av mångfalden i marginaliserade erfarenheter och subjekspositioner förhindras därigenom. Ett objekt skapas.

Hur ska man tolka meningen "*Eller för någon som han*"? Jag skulle vilja föreslå tolkningen att journalisten försöker inrymma författaren (minoritetssubjektet) i majoritetssamhällets representationsregim, som vill hävda stereotypen att alla "Invandrare" är likadana. På detta sätt tvingas författaren tillbaka över på den sida gränsdragningen där han anses höra hemma. Och därmed återskapas den ordning som exempelvis gränserna mellan det universella och partikulära kan bidra med.

Att våga tala, det var redan att existera, att bli en person. (Tahar Ben Jelloun, citerad i Azar 2002)

Författaren ges inte mycket utrymme som ett talande subjekt. Genom att skriva en bok har författaren gjort vissa anspråk på en utsagoposition som kanske ännu inte existerar i det svenska samhället. Den martinikanske författaren Chamoiseau beskriver skrivandet som ett sätt att ge sig själv en röst som andra förvägrat en. Det handlar om att bryta en passiv internalisering av den koloniala ideologin genom att producera något eget. "*I en framgångsrik kolonialiseringprocess framträder koloniatören som skapare av kulturella värden. Och den koloniserade är konsument [...] Genom att den koloniserade, konsumenten, blir skapare störtas den koloniala hierarkin*" (Aimé Césaire, citerad i Azar 2002). Man skulle även kunna formulera det som att den överordnade anses vara kulturskapare och den underordnade är kulturbärare. Den ene är aktiv och skapar kultur medan den Andre bär, begränsas, tyngs ned och fixeras av sin kultur. Helt klart är dock att författaren har ifrågasatt denna ordning genom sitt skrivande.

Zygmunt Bauman menar att Främlingen utgör ett hot mot förenklade inordnade uppdelningarna och tvingar oss att se det vi räds: det obestämbara. Främlingen trotsar våra försök att skapa en tydlig ordning. Den ryms inte inom de kategorier vi etablerat för att försöka gruppera och göra vår samtid mer förstålig. Den avslöjar kategoriernas godtycklighet och bräcklighet och visar att den föreställda ordning vi avgränsar både kan överskridas och bestridas då den inte på något sätt kan sägas vara naturlig. Främlingen utgör ett ifrågasättande av allt det beständiga och sanna och är en ständig påminnelse om den otydlighet vi försöker undertrycka.

Kampen mot oordningens tvetydigheter är det moderna samhällets mest utmärkande kännetecken. (Bauman 1992)

I de studerade tidningstexterna är det viktigt att tydliggöra vem författaren är. Ifrågasätter man ordningen kanske man får räkna med ett motstånd som försöker återföra författaren till den kategori varifrån han anses komma. Det sägs i en intervju från Dagens Nyheter, att *"[h]an gör en min av förskräckt äckel vid varje anspelning på att han skulle representera den konstruerade kategorin 'Invandrare'."* Trots att detta sägs arbetar journalisten ständigt, artikeln igenom, med författarens Invandrarskap som ett underliggande tema. Bildtexten lyder exempelvis, *"En författare det har väntats på [...] är född i [landet] och uppväxt i en ruffig förort..."*. Det som försiggår i många av artiklarna kan ses som en kamp. Författaren kämpar för att få tala som ett subjekt medan skribenterna kämpar för att inordna, kategorisera och tydliggöra honom - objektifiera honom. Det tycks alltid vara journalisten som får sista ordet såsom i exemplet ovan.

I en intervju, också den i Expressen, får han frågan om varför han och förlaget valt att inte hårdlansera honom som landets första unga invandrarförfattare. Han svarar, *"Jag vill tona ner allt det där för jag är trött på hyllandet av den exotiska förorten. Det mångkulturella samhället existerar inte. Jag ser bara segregation."* Han får dock ändå utstå en hel del exotism. I en recension sägs det exempelvis *"Samtidigt rusar en annan traditions magiska puls under marken. Kanske är det författarens [...] rötter som öppnar slussarna..."*. Man ser ofta stora mått av idealisering, fascination och onyanserade hyllningar inom samtida västerländska medier såväl som inom västerländsk populärkultur då man representerar kulturell identitet. Den Andre får här representera det naturliga, utlevelsefulla och genuina, som då kontrasteras mot den alienerade västerlänningens undertryckta aggressivitet, känslö- och sexualliv. Kultursociologen Stuart Hall menar att denna exotism vilar på samma sorts föreställningar som de uttryckligt nedvärderande rasistiska stereotyperna och innebär också de en objektifiering, som essentialiserar, naturaliserar och fixerar. Exotismen är en direkt spegling av de nedvärderande rasistiska stereotyperna. Exotismen är ett annat sätt att fixera den Andre. Det finns alltså både idealiserande och nedvärderande stereotyper, som kan hållas isär som ett motsatspar eller verka samtidigt och leda till paradoxala representationer. Stuart Hall har beskrivit hur den svarte mannen i stereotypa och paradoxala representationer kan beskrivas som både "barnlig" och "översexualiserad", både

som "barbar" och som en "ädel vilde". (Eriksson, Eriksson Baaz & Thörn 1999) Detta är för mig ytterligare en indikation på att dessa stereotyper inte, i någon egentlig mening, har med ett Dem att göra. Det är i ett Vi som dessa stereotyper har sin grund och sina förklaringar.

I en artikel från Dagens Nyheter sägs det att boken är en tunn liten bok *"huvudsakligen skriven på Rinkebysvenska"*. I samma artikel står det att *"Rinkebysvenskan redan börjat spilla över på oss vanliga svenskar"*. Att boken huvudsakligen skulle vara skriven på Rinkebysvenska är missvisande. Det är också anmärkningsvärt att den enda utsago många litteraturkritiker har om språket i boken är just att nämna "förortssvenskan"/"Rinkebysvenskan". Litteraturkritiker försöker oftast kommentera språket med några väl valda adjektiv utöver att konstatera vilket språk boken är skriven på. Det är exempelvis sällan "boken är skriven på svenska" får stå som enda utsaga om språket i en bok. Kritikerna tycks mena att denna "förortssvenska" bara kan skrivas och talas på ett och samma sätt, utan variationer. Man förnekar personliga och lokala variationer. Kanske använder sig journalisten här av den logik som antar att "alla invandrare är likadana och alla invandrantäta förorter är likadana". I en recension som jag tidigare citerat betecknas vissa av novellerna som "rikssvenska". Vad det "rikssvenska" innebär förklaras givetvis inte. Det förväntas den tilltänkta läsaren förstå. I Svenska Dagbladet skrivs det att författarens språk är mättat med förortsslang *"som är obegripligt för folk över 30"*. Jag kan tänka mig att dessa journalister syftar på de två texter, av sex, som är använder sig av så kallad förortsslang, den ena i långt mindre utsträckning än den andra. Lustigt är att notera att dessa två noveller råkar vara de två inledande. Utrymmet som dessa texter får i förhållande till de övriga texterna i boken är anmärkningsvärt. I en annan recension sägs författare låta *"sina invandrarungdomar klampa omkring i en svenska som är just så omöjlig och olycklig och missanpassad som de själva"*. Utifrån dessa föreställningar skriver journalisterna och binder författaren vid detta "omöjliga", "icke rikssvenska" språk. Det blir ytterligare en markör som fixerar författare i periferin och i förlängningen alla andra som anses ha samma kategoritillhörighet som han – det vill säga de "missanpassade" Invandrarna. Några journalister är uppenbarligen så ivriga att delta i denna fixering att de är beredda att gå så långt som att hävda att två noveller är huvuddelen av sammanlagt sex noveller.

Idéhistorikern Michael Azar refererar till författaren Patrick Chamoiseau i sin artikel "Den andres språk". Chamoiseau hävdar att språkets subtila maktutövning är

central för det koloniala projektet. Det handlar om att civilisera och uppfostra. Tvånget att lära sig *ett* språk, såsom exempelvis en "bra" svenska, framträder som avgörande för en persons värde och civilisationsnivå. Det språk som de koloniserade talar signalerar misslyckande och underlägsenhet kolonialmaktens språk signalerar framsteg och utveckling. Chamoiseau beskriver i en självbiografisk bok skolsystemets ständiga uppmaning till eleven att lära sig riktig franska. Varje tendens till kreol eller slarvig franska korrigerades. "*Vad är det jag hör, man talar kreol?!... Var tror ni att ni är!? Tala korrekt och uppför er civiliserat...*". Korrigeringsarna utgör våld i namnet av en ideologi, ett normsystem. Inte i fysisk bemärkelse men det är ändå ett våld som riktas mot själen och tänkandets förkroppsligande i orden. Kreol blev de dömdas språk, ett språk som talades utom hörhåll. Det är det "riktiga" språket som författaren i det här exemplet bör eftersträva och så länge man lyckas binda honom vid detta "oriktiga" och "missanpassade" språk så fixeras han i marginalen och man berövar honom, vad som anses vara, en legitim utsagoposition i offentligheten.

Författaren säger i en intervju att "*framför allt vill jag att texterna ska stå i centrum och inget annat.*" Vidare säger han "*jag vet att det är svårt att undvika min bakgrund. Men jag vill inte att folk ska se mig som blatten från förorten som skriver på sönderhackat språk och skildrar de nya svenskarna. Jag kunde lika gärna skriva om småländska bönder. Invandrardebatten intresserar mig inte.*" Men ändå är det hans erfarenheter som "Invandrare-från-förorten" som han får prata om i intervjuerna och det är det man väljer att skriva om i recensionerna. Den uppmärksamhet som väcks kring att en röst från marginalen gör sig hörd och kring personen som talar, leder till att hans bok blir av underordnad betydelse. I Julien och Mercers text "Marginal och Centrum" (2002) tematiseras spänningsfältet mellan Svarthet och Vithet inom filmkulturen. De citerar Salman Rushdie då han menar att "*hyllningar gör oss lata*". Med det menar han att det hittills varit så långt mellan de fåtaliga svarta filmerna (eller, som i det här fallet, då en marginaliserad röst ges utrymme över huvudtaget) har det funnits en tendens att hylla att de alls blivit gjorda. Detta har hämmat formuleringen av kritik och självkritik. Filmernas formella egenskaper har underordnats deras Svarthet. Filmerna ersätter bara avantgardet snarare än att förskjuta ortodoxier och detta sätter käppar i hjulet för kritikens politik och främjar ett essentialistiskt mottagande. Ansatsen att "hylla" svart film åberopar en enhetsidé om Svartheten som omöjliggör granskningen av inre olikheter och skillnader vilket leder till ensidig fixering av den Andre. Etnicitet är något som tillhör endast den Andre, så

att den vita etniciteten inte ifrågasätts och behåller sin position i centrum. Representationens börda faller alltså på den Andre. Genom att ignorera den vita etniciteten så fördubblas dess hegemoni genom att den naturaliseras. Det Svarta är alltid partikulariserande medan det Vita egentligen inte är någonting, inte en identitet, eftersom det är allt.

Cornell West har beskrivit sin vardag och sina erfarenheter av att leva som svart i USA som smärtsamt absurda. Bland annat på grund av att han aldrig kan känna igen sig i representationer och de gängse förståelseformer han tvingas utstå. Minoritetssubjektets identitet förnekas genom att tvingas in i en form som inte gör den rättvisa. Detta skulle vara illa nog om formen själv verkligen var neutral, alltså ingen särskild människas eller kulturs form. Men så är det nu givetvis inte. De "särartsblinda" principer som ligger till grund för det likvärdighetstänkande som förs fram speglar i själva verket föreställningarna från en enda rådande och tvingande kultur. I vårt fall så får föreställningarna om Sverige, det svenska, det heterosexuella och det manliga utgöra norm och vara rådande. Konsekvensen blir att en individ som identifierar sig med en minoritetskultur eller annan undertryckt kultur eller grupp kan tvingas anta en främmande form. Detta är djupt kränkande då det undertrycker den subjektiva identiteten men också eftersom det är starkt diskriminerande. Detta är en process som kan skapa självhat och en internaliserad nedvärdering av sig själv och den grupp/er som man ser sig tillhöra. Det riktiga, det goda och sanna hör hemma i det Normala. Det Annorlunda tillskrivs det normaliteten inte vill vara. Den mänskliga identiteten grundas dialogiskt. Vår identitet formas delvis av andras erkännande, eller bristen på erkännande. En person eller grupp av människor kan med andra ord lida verklig skada om människor eller samhället runtomkring dem återspeglar en inskränkt eller förnedrande bild av dem. Att man tvingas in i en falsk internaliserad bild av sin egen underlägsenhet är ett kränkande förtryck. Frantz Fanon beskriver en upplevelse som är en konsekvens av detta förtryck. *"Ur den svartaste vrån av min själ, upp genom mitt inres Zebrarandiga regioner, stiger en önskan om att plötsligt bli vit. Jag vill inte erkännas som svart, utan som vit."*(Fanon 1997)

Föreställningar som sprids och reproduceras om kulturella olikheter ligger farligt nära den biologiska rasismen. Invandrarskap har blivit liktydigt med utanförskap. De marginaliseringsprocesser och segregationsprocesser som Invandraren utsätts för har sociologen Étienne Balibar beskrivit, utifrån motsvarande utveckling i Frankrike,

som "*rasism utan ras*". Det författaren utsätts för är en rasism som essentialiserar, naturliggör och utdefinierar. (Balibar 1997)

Jag är väl medveten om ironin i att jag är ytterligare en person som inte går författaren till mötes och låter hans bok och hans texter stå i centrum. Jag tror dock att diskussioner som den som förs i denna text är nödvändiga för att man ska kunna radera ut det som Stuart Hall återkommande kallar "den oskyldiga idén om det essentiella svarta subjektet". Representationens börda måste analyseras och kritiseras för att det ska kunna bli möjligt för drabbade att kasta av sig den. Det måste till ett erkännande av att det Svarta eller Invandraren är politiskt och kulturellt konstruerade kategorier och att de inte slagits fast av naturen utan av historiska hegemonibildningar. Ett sådant erkännande kan i sin tur utlösa ett erkännande av de oändliga olikheterna och differentieringarna mellan svarta subjekts historiska och kulturella erfarenheter. Olikhet eller ojämlikhet är knappast naturliga företeelser utan resultat av människors handlingar, normer och värderingar. Därför är de också föränderliga och möjliga att påverka. Det är i och med detta som journalisten har ett stort ansvar. Ett ansvar som måste avkrävas dem. Alberto Melucci menar att media inte bara speglar verkligheten utan även kan producera verklighet, såsom språket både formar och formas av strukturer. (Melucci 1997) Den rasism som de tidningstexter jag har analyserat både speglar och skapar gör mig arg, sorgsen och frustrerad. Känslor som ofta korsar den sköra gränsen till den nära angränsande känslan av bedövande uppgivenhet. Ändå är det inte jag som utsätts för detta våld, inte i min kropp som stigmat stämplas in, inte i min kropp som smärtan gör sig bemärkt och det är inte mitt livsutrymme som inskränks.

Källor och litteratur

Källor

www.presstext.prb.se

www.mediarkivet.se

Litteratur

- Azar, Michael 2001: Den äkta svenskheten och begärets dunkla objekt. I: Ove Sernhede och Thomas Johansson (red.) *Identitetens omvandlingar. Black metal, magdans och hemlöshet*. Göteborg: Daidalos.
- Azar, Michael 2002: Den andres språk. Patrick Chamoiseau, kreolisering och motståndslitteratur. I: *Glänta*, nr. 2.
- Bhabha, Homi K. 1994: *The Location of Culture*. London: Routledge.
- Balibar, Étienne 1997: Class racism. I: Montserrat Guibernau & Johan Rex (red.) *The Ethnicity Reader. Nationalism, multiculturalism and migration*. Oxford: Polity Press.
- Bauman, Zygmunt 1992: *Att tänka sociologiskt*. Göteborg: Korpen.
- Dyer, Richard 1997: *White. Essays on race and culture*. London: Routledge.
- Eriksson, Catharina, Eriksson Baaz, Maria & Thörn, Håkan 1999: Den postkoloniala paradoxen, rasismen och "det mångkulturella samhället". En introduktion till postkolonial teori. I: Catharina Eriksson, Maria Eriksson Baaz och Håkan Thörn (red.) *Globaliseringens kulturer : den postkoloniala paradoxen, rasismen och det mångkulturella samhället*. Nya Doxa
- Fanon, Frantz 1997: *Svart hud, vita masker*. Göteborg: Daidalos.
- Goffman, Erving 2001: *Stigma. Den avvikandes roll och identitet*. Prisma.
- hooks, bell 1990: *Yearning. Race gender, and cultural politics*. Boston, Mass.: South End Press.
- Julien, Isaac & Mercer, Kobene 2002: Marginal och centrum. I: *Postkoloniala studier*. Stockholm: Raster.
- Melucci, Alberto 1997: Identity and Difference in a Globalized World. I: Prina Werbner & Tariq Modood (red.) *Debating cultural hybridity. Multi-cultural identities and the politics of anti-racism*. London: Zed Books.
- Morrison, Toni 1993: *Mörkt spel. Vithet och den litterära fantasin*. Stockholm: Trevi.
- Pripp, Oscar 2002: Mediabilder och levd erfarenhet. I: Ingrid Ramberg och Oscar Pripp (red.): *Fittja, världen och vardagen*. Tumba: Mångkulturellt Centrum.

Wacquant, Loïc J. D. 1996: Red Belt, Black Belt: Racial Division, Class Inequality and the State in the French Urban Periphery and the American Ghetto. I: Enzo Mingione (red.) *Urban Poverty and the Underclass*. Oxford: Blackwell.